Regionala miljömål med åtgärdsprogram

för Gävleborgs län

Länsstyrelsen
Gävleborg

Rapport 2007:17

Innehåll

3 Förord

4 Inledning

5 Regionala miljömål

6 Begränsad klimatpåverkan

7 Frisk luft

8 Bara naturlig försurning

9 Giftfri miljö

10 Säker strålmiljö

11 Ingen övergödning

12 Levande sjöar och vattendrag

14 Grundvatten av god kvalitet

15 Hav i balans samt levande kust och skärgård

16 Myllrande våtmarker

17 Levande skogar

18 Ett rikt odlingslandskap

20 God bebyggd miljö

22 Ett rikt växt- och djurliv

24 Åtgärdsprogram

25 Effektivare energianvändning och transporter

28 Giftfria och resurssnåla kretslopp

32 Hushållning med mark, vatten och bebyggd miljö

39 Begrepp

39 Kontaktpersoner

39 Länkar

Förord

Riksdagen har fastställt nationella miljömål som vi har preciserat och anpassat till förutsättningar i Gävleborgs län. Den revidering vi nu har gjort innebär att vi har tagit till vara erfarenheterna från fem års miljöarbete och fört in förändringar av de nationella målen som riksdagen har beslutat om. De regionala miljömålen är styrande för stora delar av länsstyrelsens miljöarbete. Länets kommuner och miljöcertifierade företag använder också våra mål i sitt miljöarbete.

Det är bara tre år kvar till år 2010 då de flesta av målen skall vara uppnådda. Vi vet redan nu att det kan bli svårt att uppnå vissa mål. Vi har under hösten 2007 tagit fram ett åtgärdsprogram som vi kommer att diskutera med olika aktörer. I programmet har vi, för att använda samhällets resurser så effektivt som möjligt, lagt tonvikten på åtgärder som är möjliga att genomföra fram till år 2010.

Det är glädjande att så många personer engagerat sig i arbetet med att revidera de regionala miljömålen. Nu är det viktigt att vi med stort engagemang genomför de åtgärder som krävs för att vi ska nå målen och därmed förbättra miljön i länet.

Gun-Marie Pettersson
t f Landshövding

Sveriges riksdag har som mål att lämna över ett samhälle till nästa generation där de stora miljöproblemen i landet är lösta. Miljökvalitetsmålen med tillhörande delmål styr arbetet för att nå detta. Målen berör och kräver insatser från alla i samhället, från offentlig förvaltning och näringsliv till organisationer och enskilda människor.

Riksdagen reviderade 2005 de nationella delmålen utifrån en fördjupad utvärdering. Ett miljökvalitetsmål om biologisk mångfald tillfördes, *Ett rikt växt- och djurliv.* Målnivåerna bibehölls i stort sett, men anpassades till ny kunskap. Sommaren 2006 beslutade riksdagen om ett nytt delmål för energihushållning. De 16 nationella miljökvalitetsmålen har 2020 som målår, förutom *Begränsad klimatpåverkan* som siktar på 2050.

Länsstyrelsen har under 2007 tagit beslut om reviderade regionala miljömål och ett tillhörande åtgärdsprogram. Detta utgör en viktig grund för länets miljöarbete som bedrivs inom offentlig sektor, näringsliv och av intresseorganisationer. De regionala miljömålen kan ses som Gävleborgs bidrag till att de nationella miljökvalitetsmålen på sikt ska kunna nås. De regionala miljömålen har i de flesta fall 2010 som målår. Länsstyrelsen har en samordnande roll i arbetet med de regionala miljömålen. Skogsstyrelsen har ansvar för miljömålet *Levande skogar.*

De tidigare regionala miljömålen antogs sommaren 2002. Under 2006 reviderades målen. Fem brett förankrade arbetsgrupper med ordföranden från kommuner och näringsliv tog fram förslag på reviderade mål och relevanta åtgärder för Gävleborgs län. Förslaget skickades därefter på remiss i länet. Remissutfallet var i huvudsak positivt, men flera remissorgan påpekade att det kommer att bli svårt att klara vissa mål till 2010.

Rapporten har tagits fram av miljömålssamordnarna Anna Bredberg och Carina Lif.

Regionala miljömål

I denna rapport presenteras Gävleborgs läns regionala miljömål. De består av nationella mål som regionaliserats, samt mål som har bedömts som särskilt viktiga för länet.

Svårigheterna med att nå vissa regionala mål framgår av kommentarerna som redovisas i anslutning till målen i detta dokument. Mål har inte formulerats för sådant som kan klaras med befintlig lagstiftning. Målen har i möjligaste mån kvantifierats. Fördelarna är bland annat att de blir mer genomtänkta och genomarbetade. Att målen blir preciserade och tydliga minskar risken för feltolkningar och möjliggör uppföljning som också är en nödvändighet för måluppfyllelse.

I och med revideringen har lagstadgat skydd bytts ut mot långsiktigt skydd för flera mål. Långsiktigt skydd är ett kontinuerligt skydd säkerställt med juridiska/ekonomiska styrmedel till att gälla minst en generation eller längre om miljökvalitetsmålet så kräver. Målen är inte redovisade i prioritetsordning. Referensår för målen är 2001, om inget annat anges och målår är i de flesta fall 2010.

Det femte nationella målet om Skyddande ozonskikt har inte regionaliserats därför att författningar och internationella överenskommelser anses tillräckliga för att målet ska nås.

Det 14:e nationella miljökvalitetsmålet Storslagen fjällmiljö har av naturliga skäl inte heller regionaliserats.

Regionala miljömål som utgått

Följande mål fanns med i beslutet från år 2002, men har utgått i denna version.

Giftfri miljö:

- 2005 ska saneringsåtgärder vara påbörjade vid minst två prioriterade förorenade områden.

Målet är uppnått och ersatt med miljömål 4.3.

Ett rikt odlingslandskap:

- 2005 ska mängden småbiotoper i odlingslandskapet vara bevarade i minst dagens omfattning.

I Gävleborgs län är småbiotoperna många gånger knutna till landskapets byggnader och öppna diken. Målet om småbiotoper har därför integrerats i målet om kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer, miljömål 13.3.

- 2005 ska den ekologiska odlingen och djurhållningen ha ökat jämfört med år 2001.

Målet är uppnått så när som på antalet ekologiskt hållna suggor och ersatt med miljömål 13.6.

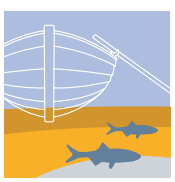
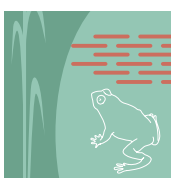
God bebyggd miljö:

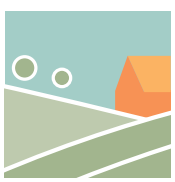
- 2010 ska minst 15 % av den totala ballastanvändningen utgöras av återanvänt material.

Målet har ersatts av ett mål om naturgrusanvändning, miljömål 15.4.

- 2005 ska mängden deponerat material understiga 180 000 ton per år.

Målet är omarbetat och ersatt av miljömål 15.5.

1. Begränsad klimatpåverkan

Av Riksdagen fastställt miljökvalitetsmål: ”Halten av växthusgaser i atmosfären skall i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet skall uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att det globala målet kan uppnås.”

Regionala mål

Miljömål 1.1
Koldioxidutsläpp från fossila bränslen

2010 ska utsläppen av koldioxid från fossila bränslen inom den landbaserade transportsektorn understiga 690 000 ton, vilket motsvarar nivån år 2000.

Miljömål 1.2
Lättare eldningsoljor

2010 ska förbrukningen av lättare eldningsoljor i hushållspannor och mindre energianläggningar understiga 68 000 m^3 per år, vilket motsvarar en minskning med 40 % jämfört med år 1999.

Miljömål 1.3
Tyngre eldningsoljor

2010 ska förbrukningen av tyngre oljor vid industrier och värmeverk understiga 95 000 m^3 per år, vilket motsvarar en minskning med 30 % jämfört med år 1999.

Miljömål 1.4
Förnyelsebara drivmedel

2010 ska minst 6 % av den försålda mängden drivmedel vara förnyelsebara drivmedel.

Regionala mål

Såväl i länet som nationellt pekar trenden mot att vi inte kommer att nå miljökvalitetsmålet. Klimatförändringarna är ett faktum och varje län måste ta sitt ansvar för att minska effekterna.

Trafiken ökar och kommer att fortsätta öka. Det betyder att vi får arbeta mer med att minska koldioxidutsläppen från vägtrafiken. Målet om koldioxidutsläpp från fossila bränslen har skärpts kraftigt för att stämma överens med det nationella målet och i samband med det byttes basår för uppföljningen. Med teknikutveckling som energieffektivisering och alternativa bränslen finns möjlighet att nå den nya målnivån.

Oljan har blivit dyrare och allt fler väljer att byta energisystem. Målet för lättare eldningsoljor kommer därför troligen att nås utan större problem. Målet för de tyngre eldningsoljorna skärps ytterligare för att stärka den positiva trenden med minskad oljeanvändning inom industrin.

Ett mål kring förnyelsebara drivmedel har tillkommit. EU har ställt krav på Sverige att nå målet 5,75 % förnyelsebara bränslen senast 2010.

2. Frisk luft

Av Riksdagen fastställt miljökvalitetsmål: ”Luften skall vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas.”

Regionala mål

Nationellt finns det små möjligheter att nå detta miljökvalitetsmål. Gävleborgs län är ett relativt glesbefolkat län vilket medför att utsikterna att klara målet ökar. EU:s olika direktiv gällande luft har stor inverkan på miljökvalitetsmålet och är en bidragande faktor till länets möjligheter att klara målet 2020. Exempelvis kommer miljökvalitetsnormer för bland annat bens(a)pyren som kan bidra till att åtgärder för småskalig vedeldning och äldre värmepannor måste sättas in. Effekterna väntas bli minskad mängd partiklar och bättre luftkvalitet utanför tätorterna.

Målet för drivmedelsförbrukning har skärpts för att matcha målnivån för koldioxidutsläpp från fossila bränslen. Detta mål innefattar även förnyelsebara bränslen eftersom luftkvaliteten påverkas av alla utsläpp oavsett vilket bränsle som används. För att nå målet om *Frisk luft* är det viktigt att verka för energieffektivisering i fordon så att mindre bränsle går åt till samma transportarbete.

Regionala mål

Miljömål 2.1

Flyktiga organiska ämnen

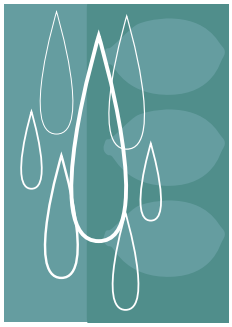
2010 ska utsläppen av flyktiga organiska ämnen (VOC), exklusive metan, understiga 6 000 ton per år, vilket motsvarar en minskning med 40 % jämfört med år 1997.

Miljömål 2.2

Drivmedelsförbrukning

2010 ska total drivmedelsförbrukning* för den landbaserade transportsektorn understiga 290 000 m^3 vilket motsvarar förbrukningen år 2000.

* Drivmedelsförbrukningen mäts som till länet levererad volym bensin, diesel och förnyelsebara bränslen.

3. Bara naturlig försurning

Av Riksdagen fastställt miljökvalitetsmål: ”De försurande effekterna av nedfall och markanvändning skall underskrida gränsen för vad mark och vatten tål. Nedfallet av försurande ämnen skall heller inte öka korrosionshastigheten i tekniska material eller kulturföremål och byggnader.”

Regionala mål

Miljömål 3.1
Utsläpp av svaveldioxid

2010 ska utsläppen av svaveldioxid till luft understiga 2 000 ton per år, vilket motsvarar en minskning med 20 % jämfört med år 2000. Svaveldioxidutsläppen från energiverk och oljeeldade hushållspannor bör understiga 230 ton per år, vilket motsvarar en 30 % minskning jämfört med år 2000.

Miljömål 3.2
Utsläpp av kväveoxider

2010 ska utsläppen av kväveoxider till luft understiga 7 800 ton per år, vilket motsvarar en minskning med 30 % jämfört med år 2000. Kväveoxidutsläppen från stålindustrin och vägtrafiken bör understiga 530 respektive 2 300 ton per år, vilket motsvarar en minskning med 10 % respektive 50 % jämfört med år 2000.

Miljömål 3.3
Försurning av sjöar och vattendrag

2010 ska högst 1 % av sjöarna (> 5 ha) och högst 15 % av sträckan rinnande vatten (vattenföring året runt) vara försurade (enligt Naturvårdsverkets bedömningsgrunder).

Regionala mål

Försurningen i länet minskar. Det finns möjligheter att nå miljökvalitetsmålet till 2020, vilket inte kommer att vara möjligt nationellt. För svaveldioxidutsläpp är den nationella trenden tydlig, utsläppen minskar kontinuerligt. Regionalt behöver den tunga industrin ständigt förbättra sig för att målet om svaveldioxid ska nås. Kväveoxidutsläppen är mycket svårare att minska. Kväveoxider bildas vid all förbränning. Trots teknikutveckling kommer vägtrafiken att fortsätta släppa ut mycket kväve. Stora utsläpp sker också via arbetsmaskiner och från processer inom industrin.

Glädjande nog har vi redan nått det regionala målet för försurning. Det är viktigt att behålla denna situation och en förutsättning är att länets industrier fortsätter att minska sina utsläpp av svaveldioxid och kväveoxider.

4. Giftfri miljö

Av Riksdagen fastställt miljökvalitetsmål: ”Miljön skall vara fri från ämnen och metaller som skapats i eller utvunnits av samhället och som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden.”

Regionala mål

Nationellt liksom regionalt är *Giftfri miljö* ett av de miljökvalitetsmål som inte kommer att uppnås till 2020. Flödet av kemikalier i samhället är mycket stort, nya ämnen tillkommer ständigt. EU har antagit REACH, en ny kemikalielagstiftning. Syftet är att ta ett helhetsgrepp på kemiska hälso- och miljörisker. Företagen får ett tydligare ansvar att redovisa sina kemiska ämnens hälso- och miljöfarlighet samt att riskbedöma och beskriva hur ämnen kan hanteras säkert. Särskilt farliga ämnen får inte hanteras utan tillstånd.

För att nå kemikaliemålen krävs att företagen tar sitt ansvar, att Länsstyrelsens och kommunernas tillsyn är aktiv och att den enskilda invånaren väljer att byta ut sina hushållskemikalier mot mindre farliga.

Det tidigare målet för förorenad mark har uppnåtts och ersatts med en del av det nationella delmålet. I länet gäller det att behålla nuvarande positiva trend och fortsätta att arbeta aktivt med sanering av förorenade områden.

Det nationella delmålet om dioxiner i livsmedel har regionaliserats. Dioxiner är ett av dagens stora miljöproblem i Sverige. Längs Gästrike- och Hälsingekusten är problemet med dioxiner och miljögifter stort och medför att vi har kostrekommendationer för intag av fet fisk. På sikt kan det allvarligt hota fisket. Länsstyrelsen ska verka för att studier utförs och bevaka forskning så att ett åtgärdsprogram kan etableras senast 2010.

Regionala mål

Miljömål 4.1
Utfasning av farliga ämnen

2010 ska cancerframkallande, arvsmassepåverkande, fortplantningsstörande, långlivade och bioackumulerande ämnen samt metaller som kvicksilver, kadmium och bly enbart användas vid nytillverkning av varor eller i produktionsprocesser, där miljömässigt bättre alternativ saknas.

Miljömål 4.2
Användning av kemiska ämnen

2010 ska hanteringen och användningen av kemiska ämnen och produkter, inom industri, areella näringar och hushåll, ske på ett sådant sätt att halterna i omgivningen inte ökar.

Miljömål 4.3
Efterbehandling av förorenade områden

Samtliga förorenade områden som innebär akuta risker vid direktexponering och sådana områden som idag, eller inom en nära framtid, hotar betydelsefulla vattentäkter eller värdefulla naturområden ska vara utredda* vid utgången av år 2010.

Miljömål 4.4
Om dioxiner i livsmedel

2010 ska åtgärdsprogram, som medför en kontinuerlig minskning av halterna av för människan skadliga dioxiner i livsmedel och i huvudsak fet fisk, etableras.

* Utredda = områdena har inventerats, ansvar har utretts och eventuella markundersökningar har gjorts.

6. Säker strålmiljö

Av Riksdagen fastställt miljökvalitetsmål: ”Människors hälsa och den biologiska mångfalden skall skyddas mot skadliga effekter av strålning i den yttre miljön.”

Regionala mål

Miljömål 6.1
Radioaktiva ämnen

2010 ska halterna i miljön av radioaktiva ämnen som släpps ut från alla verksamheter vara så låga att människors hälsa och den biologiska mångfalden skyddas. Det individuella dostillskottet till allmänheten ska understiga 0,01 mSv per person och år från varje enskild verksamhet.

Miljömål 6.2
Hudcancer

2020 ska antalet årliga fall av hudcancer orsakade av ultraviolett strålning inte vara fler än år 2000.

Regionala mål

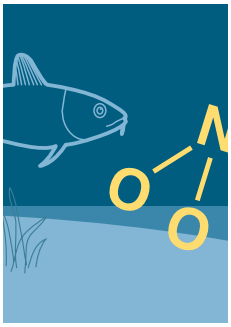
Nationellt och regionalt finns det förutsättningar att nå miljökvalitetsmålet till 2020. En avgörande faktor är människors beteende i solen. Vårt län ligger dock under det nationella genomsnittet för antalet hudcancerfall per invånare och år.

Utsläpp av radioaktiva ämnen förekommer bland annat från deponier, sjukhus och askor.

Delar av Gävleborg drabbades hårt av Tjernobylolyckan 1986 men halterna av cesium i kött, svamp och bär har under de senare åren sjunkit under Livsmedelsverkets gränsvärde. Överskridande värden förekommer dock fortfarande. Målet om radioaktiva ämnen kvarstår enligt tidigare formulering.

Målet om antal hudcancerfall har i revideringen anpassas efter det nationella delmålet. Målåret har flyttats fram och ett tillägg om att cancern ska vara orsakad av ultraviolett strålning har gjorts. Anledningen till detta är att de åtgärder som görs idag ger effekt först om ett antal år.

7. Ingen övergödning

Av Riksdagen fastställt miljökvalitetsmål: ”Halterna av gödande ämnen i mark och vatten skall inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningar för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.”

Regionala mål

Nationellt sett kommer övergödningen bli svår att åtgärda innan 2020. Regionalt finns det möjligheter att nå miljökvalitetsmålet. Gävleborg är ett delvis glest befolkat län med småskaligt jordbruk. Länet har övergödningsproblem bland annat i kustnära fjärdar. För att nå målet krävs att arbetet med att minska övergödningen prioriteras. Åtgärder måste till för att minska massaindustrins och de enskilda avloppens fosforutsläpp till sjöar och vattendrag samt till Bottenhavet. Arbetet med Vattendirektivet kommer att ge förbättrad kunskap om tillståndet i våra vatten, vilket bidrar till en bättre bedömning av var åtgärder ska sättas in.

Målen om utsläpp av fosfor och anläggning av våtmarker kvarstår oförändrade. Syftet med att anlägga våtmarker i jordbruksområden är att fånga upp näringsämnen som läcker ut i omgivande vattendrag. Områden för anläggning av våtmarker har pekats ut där övergödningen är som störst.

Målet om enskilda avlopp har mildrats. Flera kommuner har påpekat svårigheter med att hinna inventera alla enskilda avlopp innan 2010.

Regionala mål

Miljömål 7.1
Utsläpp av fosfor

2010 ska de vattenburna utsläppen av fosfor från industrin och kommunala reningsverk, inklusive ledningsnät, understiga 55 ton per år, vilket motsvarar en minskning med 25 % jämfört med år 1999. Massaindustrins fosforutsläpp ska minska med 20 % jämfört med år 1999.

Miljömål 7.2
Anläggning av våtmarker

2010 ska minst fem nya våtmarker ha anlagts i jordbruksområden som har problem med växtnäringsläckage till sjöar och vattendrag.

Miljömål 7.3
Enskilda avlopp

Till 2010 ska huvuddelen av de enskilda avloppen vara inventerade och av de bristfälliga avloppen ska hälften av de identifierade och samtliga inom ekologiskt känsliga områden vara åtgärdade.

8. Levande sjöar och vattendrag

Av Riksdagen fastställt miljökvalitetsmål: ”Sjöar och vattendrag skall vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer skall bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion skall bevaras samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.”

Nationellt och regionalt finns förutsättningar för att miljökvalitetsmålet kommer att nås till 2020. Målåret har flyttats fram när det gäller utsättning av djur och växter. Detta trots att målet i huvudsak har uppnåtts. Länsstyrelsen ger inte längre tillstånd till utplantering av främmande arter i naturliga vatten. Problemet är att det ofta saknas lokala fiskstammar. Arbete pågår för att styra över fiskutsättningarna mot mer lokala stammar. Utsättning av främmande fiskstammar kan ha en negativ inverkan på den biologiska mångfalden samt riskera spridning av fisksjukdomar.

I Gävleborgs län har arbetet med skydd av vatten hittills prioriterats lågt i förhållande till skydd av skog. Målen kommer inte att nås till 2010. Möjligtvis kommer hälften av de värdefulla limniska miljöerna ha ett fullgott skydd vid den tidpunkten.

Miljömålet om skydd av kulturmiljöer bör kunna uppfyllas. Målet om restaurering av vattendrag i värdefulla naturmiljöer har omformulerats för att överensstämma med den femårsplan Länsstyrelsen lämnat till Naturvårdsverket. När det gäller restaurering av vattendrag i värdefulla kulturmiljöer kommer målet inte att nås till 2010 på grund av resursbrist. Målet om godtagbar minimivattenföring blir svårt att nå. Det finns många vattendrag kvar att åtgärda för att underlätta fiskvandring och öka möjligheterna till biologisk mångfald.

Slutligen har ett nytt miljömål tillkommit, Natur- och kulturmiljöer som resurser. Det tydliggör nödvändigheten av *Levande sjöar och vattendrag* som en förutsättning för människors hälsa samt för social och ekonomisk utveckling. Målet är svårt att följa upp. Ibland kan det dock vara bra med visionära mål som pekar ut samhällets viljeinriktning.

* Långsiktigt skydd är ett kontinuerligt skydd säkerställt med juridiska/ekonomiska styrmedel till att gälla minst en generation eller längre om miljökvalitetsmålet så kräver.

Regionala mål

Miljömål 8.1
Utsättning av djur och växter

2010 ska utsättning av djur och växter som lever i vatten ske på ett sådant sätt att biologisk mångfald inte påverkas negativt.

Miljömål 8.2
Skydd av limniska naturmiljöer

2010 ska ytterligare minst 15 värdefulla naturmiljöer i sjöar och vattendrag ha ett långsiktigt* skydd.

Miljömål 8.3
Skydd av kulturmiljöer

2010 ska ytterligare minst 10 värdefulla kulturmiljöer i eller i anslutning till sjöar och vattendrag ha ett långsiktigt* skydd.

Miljömål 8.4
Restaurering av vattendrag i värdefulla naturmiljöer

2010 ska alla åtgärder i prioritetsklass 1 och 2 enligt ”Plan för restaurering av sjöar och vattendrag i Gävleborgs län 2006-2010” vara genomförda med avseende på värdefulla naturmiljöer.

Miljömål 8.5
Restaurering av vattendrag i värdefulla kulturmiljöer

2010 ska minst 10 vattendragssträckor vara restaurerade med avseende på värdefulla kulturmiljöer.

Miljömål 8.6
Godtagbar minimivattenföring

2010 ska 50 % av alla kraftverk och regleringsdammar ha en, ur biologisk mångfald, godtagbar minimivattenföring genom eller förbi respektive anläggning.

Miljömål 8.7
Natur- och kulturmiljöer som resurser

Natur- och kulturmiljöer vid sjöar och vattendrag ska bevaras och brukas så att de utgör resurser i ett socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbart samhälle.

9. Grundvatten av god kvalitet

Av Riksdagen fastställt miljökvalitetsmål: ”Grundvattnet skall ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.”

Regionala mål

Miljömål 9.1

Rent vatten för dricksvattenförsörjning

2010 ska alla vattenförekomster som används för uttag av dricksvatten och som ger mer än 10 m^3 per dygn i genomsnitt eller betjänar mer än 50 personer per år, vara identifierade och leverera vatten som uppfyller gällande svenska normer för dricksvatten av god kvalitet.

Miljömål 9.2

Grundvattennivåer

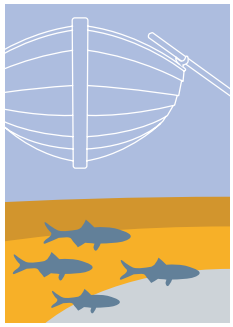
2010 ska användningen av mark och vatten inte medföra sådana ändringar av grundvattennivåer som ger negativa konsekvenser för vattenförsörjningen, markstabiliteten eller djur- och växtliv i angränsande ekosystem.

Regionala mål

I länet liksom på nationell nivå finns det möjligheter att nå miljökvalitetsmålet till 2020. Problemen i Gävleborgs län är likartade med landet i övrigt. Det handlar om tätortsnära täkter, täkter förorenade av bekämpningsmedel och det faktum att samhällen, industrier och stora vägar ofta löper längs våra stora isälvsavlagringar. Arbetet med Vattendirektivet kommer att ge den kunskap och kontroll över länets grundvattentillgångar som idag saknas samt bidra till att miljökvalitetsmålet och de regionala målen kan uppfyllas. För att nå ett bra resultat är det viktigt att samordna arbetet med Vattendirektivet och miljömålsarbetet i länet.

10. Hav i balans samt levande kust och skärgård

Av Riksdagen fastställt miljökvalitetsmål: ”Västerhavet och Östersjön skall ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och den biologiska mångfalden skall bevaras. Kust och skärgård skall ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård skall bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden skall skyddas mot ingrepp och andra störningar.”

Regionala mål

Både nationellt och regionalt görs bedömningen att miljötillståndet i havet tar lång tid att förbättra. Miljökvalitetsmålet kommer troligen inte att nås inom utsatt tid. I södra Bottenhavet är halterna av flera miljögifter, som till exempel dioxiner i fisk, oroande höga. Andra problem är lokalt övergödda fjärdar, ökad frekvens och utbredning av giftiga algblomningar i utsjön. Kustfisken har få öppna vandringsvägar till lämpliga reproduktionsområden. Vattendirektivsarbetet kommer leda till att åtgärder sätts in där störst problem råder, men synbara effekter av dessa åtgärder kommer troligen att dröja.

Målet om skyddsvärda marina naturmiljöer blir svårt att nå eftersom skyddsarbete är en mycket tidskrävande process. Målet om skyddsvärda marina kulturmiljöer har en mer positiv utveckling. Ett stort hot mot kulturmiljön är dock generationsväxlingen som pågår inom den lokala fiskenäringen. Det kan medföra att antalet yrkesfiskare minskar ytterligare. Andra hot är att samhällen längs kusten förändras från öppna fiskebyar till avskärmade havsnära boenden och fritidsbebyggelse. På den positiva sidan kan nämnas att möjligheterna till rekreation och turism börjat öka.

Målet om reproduktionsområden har en hög målsättning och innebär att kustmynnande vattendrag ska vara vandringsbara för fisk vilket blir svårt att nå till 2010.

Slutligen har ett nytt miljömål, Natur och kulturmiljöer som resurs, tillkommit för att tydliggöra nödvändigheten av en *Levande kust och skärgård* som en förutsättning för människors hälsa samt för social och ekonomisk utveckling. Målet är svårt att följa upp. Ibland kan det dock vara bra med visionära mål som pekar ut samhällets viljeinriktning.

Regionala mål

Miljömål 10.1
Skyddsvärda marina naturmiljöer

2010 ska ytterligare minst 20 värdefulla naturmiljöer i kustområdena ha ett långsiktigt* skydd varav 10 områden bör utgöras av grunda vegetationsklädda havsvikar.

Miljömål 10.2
Skyddsvärda marina kulturmiljöer

2010 ska minst 10 värdefulla kulturmiljöer i eller i anslutning till kustområdena ha ett långsiktigt* skydd.

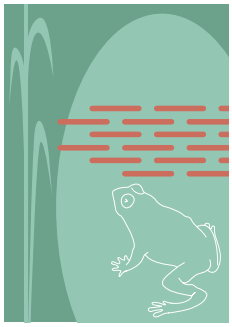
Miljömål 10.3
Hotade arter ska nå reproduktionsområden

2010 ska hotade arter och fiskstammar kunna nå lämpliga reproduktionsområden i 90 % av alla kustmynnande vattendrag med vattenföring året runt.

Miljömål 10.4
Natur- och kulturmiljöer som resurser

Natur- och kulturmiljöer vid kusten ska bevaras och brukas så att de utgör resurser i ett socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbart samhälle.

* Långsiktigt skydd är ett kontinuerligt skydd säkerställt med juridiska/ekonomiska styrmedel till att gälla minst en generation eller längre om miljökvalitetsmålet så kräver.

11. Myllrande våtmarker

Av Riksdagen fastställt miljökvalitetsmål: ”Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet skall bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden. ”

Regionala mål

Miljömål 11.1
Myrskyddsplanen

2010 ska samtliga av länets våtmarker* som ingår i den nationella myrskyddsplanen ha ett långsiktigt** skydd.

Miljömål 11.2
Skogsbilvägar

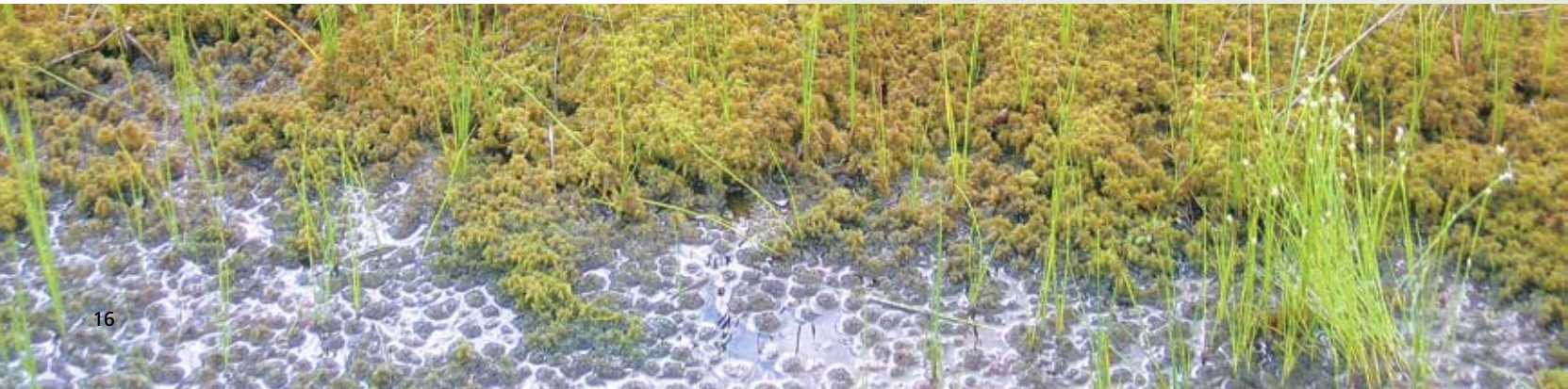
2008 ska skogsbilvägar byggas på så vis att negativa effekter på våtmarker* med höga natur- eller kulturvärden undviks.

* I begreppet våtmark innefattas även sumpskogar.
** Långsiktigt skydd är ett kontinuerligt skydd säkerställt med juridiska/ekonomiska styrmedel till att gälla minst en generation eller längre om miljökvalitetsmålet så kräver.

Regionala mål

I Gävleborg, liksom nationellt, är möjligheterna att nå miljökvalitetsmålet till 2020 relativt goda. För att uppnå målet krävs att Länsstyrelsen har en fortsatt restriktiv tillståndsgivning för markavvattning samt satsar ytterligare resurser för att sköta rikkärren. Mer kunskap behövs också för att kunna bedöma eventuella skador från skogsbruk och terrängkörning.

Myrskyddsplanen reviderades under 2006 vilket innebär att nya områden tillkommit. Målåret för skogsbilvägar är framflyttat. I dagsläget finns en samrådsrutin för att finna den miljömässigt bästa lösningen vid varje enskilt tillfälle. En metod med satellitbildsundersökning har utvecklats för att exempelvis hitta vägar som inte lämnats in för samråd. Metoden behöver förfinas och kvalitetssäkras. Dessutom behöver en del arbete med fältkontroller göras.

12. Levande skogar

Av Riksdagen fastställt miljökvalitetsmål: ”Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion skall skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.”

Regionala mål

Skogsstyrelsen är ansvarig myndighet för *Levande skogar.* Såväl nationellt som regionalt blir det svårt att nå miljökvalitetsmålet till 2020. Skogliga biologiska processer har lång omloppstid och resultaten av de insatser som utförs idag blir inte synliga förrän efter 2020. Det ser bra ut för vissa av de regionala miljömålen, men de täcker bara delar av miljökvalitetsmålet.

Arbetet med att skydda skog och bilda naturreservat är såväl Skogsstyrelsens som Länsstyrelsens skyldighet och ansvar. Myndigheterna har tillsammans tagit fram en Skogsstrategi för formellt skydd av skog i Gävleborgs län. Det kommer att bli svårt att nå målet om långsiktigt skydd av skogsmark till 2010.

Flera grundförutsättningar för målet kring förstärkt biologisk mångfald utvecklas positivt, till exempel mängden död ved och arealen gammal skog. Trenden kring äldre lövrik skog och arealen mark föryngrad med lövskog är osäkrare men bedöms ändå vara på väg åt rätt håll. Negativt är att det alltjämt i viss mån avverkas skogar med mycket höga naturvärden.

Fortfarande skadas forn- och kulturlämningar som en följd av skogsbruk. Det finns ett behov av att ytterligare utveckla skonsamma markberedningsmetoder, utbilda och informera berörda parter samt inventera kulturlämningar i skogslandskapet. Miljömålet kring åtgärdsprogram för hotade arter kommer troligen att nås. Samtliga åtgärdsprogram beräknas vara antagna vid utgången av 2008. Genomförandet av programmen påbörjas redan vid programmens antagande.

Regionala mål

Miljömål 12.1
Långsiktigt skydd av skogsmark

Ytterligare 66 000 ha skyddsvärd produktiv skogsmark i Gävleborg undantas produktionsinriktat skogsbruk från 1999 till år 2010.

Miljömål 12.2
Förstärkt biologisk mångfald

Mängden död ved samt arealerna med äldre lövrik skog och gammal skog ska bevaras och förstärkas till år 2010 på följande sätt:

- Mängden hård död ved ska öka med minst 30 % i regionen och med avsevärt mer i områden där den biologiska mångfalden är särskilt hotad.
- Arealen äldre lövrik skog ska öka med minst 10 % och mer i områden där den biologiska mångfalden är särskilt hotad.
- Arealen gammal skog ska öka med minst 5 % och mer i områden den biologiska mångfalden är särskilt hotad.
- Arealen mark föryngrad med lövskog ska öka.

Miljömål 12.3
Skydd för kulturmiljövärden

Skogsmarken ska 2010 brukas på sådant sätt att fornlämningar inte skadas, att skador på övriga kända kulturlämningar är försumbara samt att skogens biologiska kulturarv värnas.

Miljömål 12.4
Åtgärdsprogram för hotade arter

2008 ska åtgärdsprogram finnas och ha inletts för hotade arter som har behov av riktade åtgärder.

13. Ett rikt odlingslandskap

Av Riksdagen fastställt miljökvalitetsmål: ”Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion skall skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.”

Nationellt liksom regionalt finns förutsättningar att nå miljökvalitetsmålet till 2020. Gävleborgs län kännetecknas av kulturlandskap med småskaligt jordbruk omgivet av skogsområden. I vårt län hotas det öppna odlingslandskapet genom att antalet produktionsdjur och heltidslantbrukare minskar. Detta har till stor del ekonomiska och sociala orsaker. Andra hot mot jordbruksmarken kan vara exploatering och skogsplantering. I och med ansökan att uppta Hälsingegårdarna på UNESCO:s världsarvslista har kulturmiljöfrågorna i länet lyfts.

Målet om ett levande jordbruk har en positiv utveckling och kan vara möjligt att nå. Landsbygdsprogrammet siktar på diversifiering för att öka möjligheterna att bo och leva på landsbygden. Chanserna att nå målet om ängs- och betesmarker bedöms som goda eftersom arealerna ökar.

Målet om kulturhistoriskt värdefulla byggnader är reviderat. Det är viktigt att hela landskapsbilden bevaras, inte bara byggnader utan även öppen åker och betesmark. Ett syfte är att slå vakt om småbiotoper i odlingslandskapet. Småbiotoperna är ofta knutna till andra kulturlämningar. Bevaras våra kulturlämningar kommer småbiotoperna därför att värnas på samma gång.

När det gäller målet om värdefulla natur- och kulturmiljöer har lagstadgat skydd ändrats till långsiktigt skydd. Begreppet långsiktigt skydd används i de nationella delmålen. Ett långsiktigt skydd medför ett mer flexibelt och effektivt arbetssätt och undviker låsningar i arbetet i större mån. Målet om fäbodbete har skärpts mot bakgrund av den positiva trend, med ökande antal fäbodbrukare, som råder.

Målet om ekologisk produktion har förstärkts samtidigt som krav på certifiering har lagts till. Detta beror på att stöden från det nya Landsbygdsprogrammet 2007-2013 kräver certifierad ekologisk produktion. Idag omfattar den ekologiskt certifierade odlingen 7 % av länets åkerareal. En stark drivkraft är om den offentliga konsumtionen av ekologiska livsmedel ökar. Det är viktigt att all offentlig upphandling ställer relevanta miljökrav. Det nya regionala miljömålet är sammankopplat med regeringens mål om konsumtion av certifierade produkter inom den offentliga sektorn.

* Långsiktigt skydd är ett kontinuerligt skydd säkerställt med juridiska/ekonomiska styrmedel till att gälla minst en generation eller längre om miljökvalitetsmålet så kräver.
**En fäbod/fäbodställe kan bestå av flera fäbodvallar.

Regionala mål

Miljömål 13.1 Levande jordbruk

2010 ska det finnas ett aktivt och levande jordbruk motsvarande läget år 2000.

Miljömål 13.2 Ängs- och betesmarker

2010 ska samtliga ängs- och betesmarker skötas på ett sätt som bevarar deras värden. Arealen fuktiga och våta slåtterängar ska jämfört med år 2001 ha utökats med minst 170 ha och arealen frisk och torr slåttermark ska ha utökats med 10 ha. Arealen betad naturlig fodermark ska ha utökats med minst 135 ha.

Miljömål 13.3
Kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer

2010 ska lantbrukets kulturhistoriskt värdefulla byggnadsbestånd, inklusive ekonomibyggnader och fäbodbebyggelse samt tillhörande kulturlämningar och miljöer ha bevarats i den omfattning som krävs för att bevara landskapets karaktär.

Miljömål 13.4 Värdefulla natur- och kulturmiljöer

2010 ska ytterligare minst 10 värdefulla natur- och kulturmiljöer i odlingslandskapet ha ett långsiktigt* skydd.

Miljömål 13.5 Fäbodbete

2010 ska bete bedrivas vid minst 70 fäbodar**. Minst tio av fäbodarna bör ha sina djur frigående i skogen.

Miljömål 13.6 Ekologiskt certifierad produktion

Fram till 2010 ska den ekologiskt certifierade produktionen av:

- Mjölk öka till 1 100 mjölkkor. Det är en ökning med 26 % från år 2005.
- Nötkött öka till 600 ungdjur. Det är en ökning med 12 % från år 2005.
- Ägg öka till 12 000 värphöns. Det är en ökning med 35 % från år 2005.
- Grönsaker öka till 22 ha frilandsodling. Det är en ökning med 20 % från år 2005.

Miljömål 13.7
Ekologiska livsmedel i offentlig konsumtion

2010 ska 25 % av inköpsvärdet för den offentliga konsumtionen av livsmedel i länet utgöras av ekologiska livsmedel.

15. God bebyggd miljö

Av Riksdagen fastställt miljökvalitetsmål: ”Städer, tätorter och annan bebyggd miljö skall utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden skall tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar skall lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.”

Det är osäkert, både nationellt och regionalt, om miljökvalitetsmålet kommer att nås. På den positiva sidan kan nämnas att länet till stor del består av små och medelstora städer med huvudsakligen goda livsmiljöer. Utveckling sker av gamla industriområden och möjligheter till stadsnära reservat undersöks. Avfallsfrågorna förbättras ständigt, till stor del tack vare nationell styrning.

Målet om planeringsunderlag har justerats efter det nationella delmålet samt kompletterats med att programmen ska vara aktuella. Detta är en skärpning av målet. Målet om kulturhistoriskt värdefull bebyggelse har justerats efter det nationella delmålet. Det är viktigt att den kulturhistoriska bebyggelsen tas till vara, ses som en resurs och förblir i drift.

Det är viktigt att arbetet med bullermålet prioriteras eftersom konsekvenserna på folkhälsan är stora. Buller i hela boendemiljön måste beaktas i den fysiska planeringen, inte bara inomhusmiljön. Länet är rikt på naturgrus, men det är angeläget att minska naturgrusanvändningen och istället i första hand öka återanvändningen av ballastmaterial, i andra hand använda morän och i tredje hand krossat berg från bergtäkter.

Det tidigare avfallsmålet om deponering av avfall uppnåddes inte. Orsaken till detta var stålverkens ökade produktion som också bidrar till ökade mängder deponerad slagg. Inte heller massaindustrin har minskat sin deponerade mängd i någon större utsträckning. I samhället i övrigt har dock en tydlig trend med minskad mängd deponerat avfall påvisats, mycket tack vare ny lagstiftning och skärpt regelverk. Nu är målen anpassade till såväl länets problemområden med stålverkens stora deponering som nationella förväntningar om ökad materialåtervinning i hela samhället.

Två nya mål har regionaliserats. Det ena handlar om energianvändningen i bostäder och lokaler. Där finns stora möjligheter till energibesparingar. Det andra gäller inomhusmiljön, specifikt radonhalten i skolor och bostäder, som är en viktig hälsofråga.

*Med aktuella avses att program och strategier bör revideras minst vart 10:e år.

Regionala mål

Miljömål 15.1 Planeringsunderlag

2010 ska fysisk planering och samhällsbyggande grundas på aktuella* program och strategier för:

- hur ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service och kultur kan åstadkommas så att transportbehovet minskar och förutsättningarna för miljöanpassade och resurssnåla transporter förbättras,
- hur kulturhistoriska och estetiska värden ska tas till vara och utvecklas,
- hur grön- och vattenområden i tätorter och tätortsnära områden ska bevaras, vårdas och utvecklas för såväl natur- och kulturmiljö som friluftsändamål, samt hur andelen hårdgjord yta i dessa miljöer fortsatt begränsas,
- hur energianvändningen ska effektiviseras för att på sikt minskas, hur förnybara energiresurser ska tas till vara och hur utbyggnad av produktionsanläggningar för fjärrvärme, solenergi, biobränsle och vindkraft ska främjas.

Miljömål 15.2 Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse

Senast 2010 ska ett representativt urval av den kulturhistoriskt intressanta bebyggelsen vara identifierad och ha en långsiktig och hållbar förvaltning.

Miljömål 15.3 Buller

2010 ska antalet människor som utsätts för trafikbullerstörning i bostäder minska med minst 5 % jämfört med år 1998.

Miljömål 15.4 Uttag av naturgrus

2010 ska uttaget av naturgrus i länet vara högst 600 000 ton.

Miljömål 15.5 Avfall

Stålindustrin i länet ska år 2010 ha minskat mängden deponerat avfall med 20 % jämfört med 2004. (Minskningen mäts i förhållande till produktionen.) 2010 ska minst 50 % av länets hushållssopor, tidningspapper och förpackningar återvinnas genom materialåtervinning, inklusive biologisk behandling.

Miljömål 15.6 Energianvändning i byggnader

Den totala energianvändningen per uppvärmd arealenhet i bostäder och lokaler minskar. Minskningen ska vara 20 % till år 2020 och 50 % till år 2050 i förhållande till användningen 1995.

Miljömål 15.7 God inomhusmiljö

2010 ska radonhalten i alla skolor och förskolor vara lägre än 200 Bq/m^3 luft och år 2020 ska radonhalten i alla bostäder vara lägre än 200 Bq/m^3 luft.

16. Ett rikt växt- och djurliv

Av Riksdagen fastställt miljökvalitetsmål: ”Den biologiska mångfalden skall bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer skall värnas. Arter skall kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor skall ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.”

Regionala mål

Miljömål 16.1
Minskad andel hotade arter

2010 ska bevarandestatusen vara känd och senast 2015 behållen eller förbättrad för ”regionalt viktiga arter” i Gävleborgs län.

Miljömål 16.2
Hejda förlusten av biologisk mångfald

2010 ska naturtyper och livsmiljöer av betydelse för de listade arterna ha definierats och förlusten av dessa ha hejdats.

Miljömål 16.3
Hållbart utnyttjande

2010 ska biologiska resurser såväl på land som i vatten i Gävleborgs län hanteras på ett hållbart sätt så att biologisk mångfald* upprätthålls på landskapsnivå.

*Biologisk mångfald definieras som livskraftiga bestånd av alla naturligt förekommande arter i länet.

Regionala mål

Miljökvalitetsmålet om ett rikt växt- och djurliv antogs av riksdagen 2005. Regionalt liksom nationellt är miljökvalitetsmålet mycket svårt att nå utan stora satsningar på naturvården. Det kommer att krävas ökade anslag alternativt ändrad lagstiftning.

De nationella delmålen har regionaliserats. För att avgränsa begreppet biologisk mångfald samt göra det hanterbart och uppföljningsbart, har en lista över ”regionalt viktiga arter” tagits fram. Arter som är med på listan har matchats mot befintliga arbetslistor och listan ska ses som ett levande dokument med årlig översyn och komplettering vartefter ny kunskap framkommer.

För att hejda förlusten av biologisk mångfald behöver länets alla naturtyper definieras och bevakas.

Åtgärdsprogram

Länsstyrelsen Gävleborg har tagit fram ett åtgärdsprogram som ska bidra till att vi når de regionala miljömålen 2010. Ambitionen är ett heltäckande program för alla verksamheter där Länsstyrelsen eller andra aktörer inom länet kan ta initiativ. Ren myndighetsutövning ingår inte i programmet. De åtgärder som finns med bedöms som realistiska att genomföra till och med 2010.

Ett framgångsrikt miljöarbete bygger i väsentliga delar på att alla aktörer utifrån sina förutsättningar tar ett ansvar för att genomföra de åtgärder som behövs. Det är en angelägen uppgift att engagera och skapa delaktighet i det lokala och regionala arbetet med att utveckla våra natur- och kulturmiljöresurser. Kommunerna i länet har betydelsefulla uppgifter i arbetet för att uppnå miljömålen genom sitt myndighetsarbete, sitt ansvar för samhällsplanering och genom åtgärder i sin egen verksamhet. Region Gävleborg och Landstinget Gävleborg är viktiga aktörer liksom övriga myndigheter. Nyckelroller har även näringslivet och intresseorganisationerna i länet. Stora delar av Länsstyrelsens verksamhet har miljömålen och åtgärdsprogrammet som grund.

Åtgärdsstrategier

En åtgärd har ofta koppling till flera miljömål. Vi har därför valt att strukturera dem enligt tre övergripande strategier. Det är viktigt att åtgärderna är effektiva och att de ger synergieffekter. Åtgärdsstrategierna är vägledande i miljömålsarbetet på nationell nivå och består av:

- Effektivare energianvändning och transporter
- Giftfria och resurssnåla kretslopp
- Hushållning med mark, vatten och bebyggd miljö

Läsanvisning

I de åtgärder där Länsstyrelsen är utpekad aktör används formuleringen ”Länsstyrelsen ska …” För övriga aktörer används formuleringen bör.

Åtgärderna är numrerade för att öka läsbarheten. Numreringen innebär inte någon prioritering. Efter respektive åtgärd finns en hänvisning inom parentes till det mål åtgärden har en tydlig koppling till. Det är de regionala miljömålen som hänvisningen avser i första hand. I vissa fall anges det nationella miljökvalitetsmålet.

Effektivare energianvändning och transporter

Strategin för effektivare energianvändning och transporter är främst inriktad mot att uppnå miljökvalitetsmålen *Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning* och delar av *Ingen övergödning* och *God bebyggd miljö*.

För att påskynda miljöanpassningen och omställningen av energi- och transportsystemen bör åtgärderna inriktas på:

- Effektivisering av användningen, produktionen och överföringen av energi inom industrin, energisektorn, bebyggelsen och transportsektorn för att främst minska utsläppen till luft.
- Ökad satsning på förnyelsebara energikällor.
- Planering och utveckling av bebyggelse och annan samhällsstruktur som gynnar miljöanpassade transporter och skapar förutsättningar för ett minskat transportbehov.

1 Utveckling av förnyelsebara drivmedel

Länsstyrelsen ska, Landstinget och kommunerna bör stödja åtgärder i länet för utveckling och introducering av förnyelsebara drivmedel. (**Miljömål 1.1, 1.4**)

Här är det bland annat önskvärt att arbetet med att etablera biogasframställning i länet fortsätter (BioDrivX).
www.gde-kontor.se

2 Minskad bränsleförbrukning för fordon

Länsstyrelsen ska, Landstinget och kommunerna bör öka användningen av bränslesnåla fordon i kommunal och statlig verksamhet samt verka för sparsam körning (ecodriving). (**Miljömål 1.1, 2.2**)

3 Användning av förnyelsebara drivmedel

Länsstyrelsen ska, Landstinget och kommunerna bör öka användningen av förnyelsebara drivmedel i kommunal och statlig verksamhet. (**Miljömål 1.1, 1.4**)

4 Offentlig transportupphandling

Länsstyrelsen ska, Landstinget och kommunerna bör utveckla miljökraven vid offentlig transportupphandling. (**Miljömål 1.1, 1.4, 2.2**)

Krav kan till exempel ställas på sparsam körning, miljöbilar och omlastningscentraler. Ett länsgemensamt bokningssystem bör etableras och resande med kollektivtrafiken uppmuntras.
www.X-MaTs.nu

Åtgärd	Kommentar
5 Transportutredningar Transportintensiva företag samt Länsstyrelsen, Landstinget, Region Gävleborg och kommunerna bör göra transportutredningar som ligger till grund för en miljöanpassning av transporter (inklusive tjänsteresor samt resor till och från arbetet) och anta en lokal transportpolicy med tydlig miljöprofil. (**Miljömål 1.1, 1.4, 2.2**)	En viktig faktor är att minimera behovet av resor exempelvis genom att använda videokonferenser och andra IT-baserade alternativ. Att utveckla effektiva logistiklösningar är också angeläget.
6 Information arbetsredskap Kommunerna och Vägverket bör informera offentliga upphandlare, näringsliv och enskilda hushåll om fördelarna med miljöanpassade arbetsmaskiner, motorredskap och fritidsfordon. (**Miljömål 1.1, 2.1**)	Det råder stor okunskap om hur klimat och hälsa påverkas av motorredskap exempelvis gräsklippare, fritidsfordon samt arbetsmaskiner.
7 Attraktiva gång- och cykelvägar Kommunerna bör ta fram program för utbyggnad av attraktiva gång- och cykelstråk som sammanbinder skolor, kommersiell service och omställningsplatser mellan olika trafikslag. (**Miljömål 1.1, 2.2**)	
8 Kommunala energiplaner Kommunerna bör anta en energiplan som syftar till en miljöanpassad energiförsörjning och energianvändning. (**Miljömål 15.1**)	
9 Energirådgivning Kommunerna och energibolagen bör, i samverkan med Gävle Dala Energikontor (GDE), ta initiativ till informations- och kunskapsspridning i energifrågor. Det kan ske bland annat genom energirådgivning och informationskampanjer om energieffektivisering och energins påverkan på klimatet. (**Miljömål 1.2, 15.6**)	Medvetenhet hos konsumenterna har stor påverkan när det gäller energianvändningen både i hushåll och mindre företag. De behöver kunskap om fördelar och nackdelar kring energi och hur man kan bli mer ekonomisk. www.gde-kontor.se
10 Småskalig vedeldning Länsstyrelsen ska, kommunerna, GDE och branschen bör informera och sprida kunskap till hushållen om småskalig vedeldning och dess miljö- och hälsopåverkan. (**Miljömål 2.1**)	De enskilda hushållen, speciellt inom tätort, måste bli mer involverade, få kunskaper och samverka medvetet kring miljö- och hälsopåverkan av energianvändning och småskalig vedeldning. Småskalig vedeldning ger bland annat upphov till partiklar och sot som påverkar luftrör och lungor hos människor. www.gde-kontor.se

Åtgärd	Kommentar
11 Vindkraft Länsstyrelsen ska arbeta för att det nationella planeringsmålet för vindkraft uppnås i länet. (**Miljökvalitetsmål 1**)	Det nationella planeringsmålet för Gävleborgs län är 294 GWh/år före år 2015.
12 Solceller Kommunerna bör arbeta för att etablera minst ett solcellsystem för elproduktion på en offentlig byggnad. (Miljökvalitetsmål 1)	
13 Värme och elproduktion Kommunerna bör arbeta för att optimera och biobränslebasera fjärrvärmesystem samt utnyttja spillvärme från industrierna och/eller installera kraftvärme, där det är effektivt. (**Miljömål 1.2, 1.3, 3.1, 3.2**)	
14 Energieffektivisering industrin. Länsstyrelsen ska i samverkan med kommunerna arbeta med energieffektivisering och utbyte av fossila energikällor inom industrin. (**Miljömål 1.3, 15.6**)	Arbetet ska inriktas på att följa upp det påbörjade Energiplaneprojektet och få deltagande företag att upprätta åtgärdsplaner. Åtgärdsplanerna ska senast 2010 följas upp inom ramen för tillsynsverksamheten.
15 Luftmätningar Länsstyrelsen ska i samverkan med kommunerna upprätta ett system för beräkningar och mätningar av länets luft samt ansvara för att sammanställa och sprida information om densamma. (**Miljökvalitetsmål 2**)	
16 Luftutsläpp Massaindustrierna bör arbeta för att utveckla sin teknik så att utsläppen till luft, exklusive energiproduktionen, underskrider 0,5 kg svavel/ton respektive 1,0 kg kväveoxid/ton producerad massa. (**Miljömål 3.1, 3.2**)	Länsstyrelsen arbetar med denna fråga i samband med prövningsärenden.

Giftfria och resurssnåla kretslopp

Strategin för giftfria och resurssnåla kretslopp bidrar främst till att uppnå miljökvalitetsmålen *Giftfri miljö, Ingen övergödning, Skyddande ozonskikt, Säker strålmiljö* och *God bebyggd miljö*. Avsikten med åtgärderna är att förbättra kunskap och information om kemiska ämnen, utfasning av särskilt farliga ämnen, minskning av riskerna med kemikalier samt vägledning och andra åtgärder kring återvinning av avfall och restprodukter.

Åtgärderna inriktas på tre områden:
- Giftfri och resurssnål produktion.
- Giftfri och resurssnål konsumtion.
- Giftfritt och resurssnålt omhändertagande av avfall.

17 Information hushåll

Kommuner, renhållare och frivilligorganisationer bör sprida aktuell information för att öka hushållens och mindre företags kunskap om kemikaliers förekomst och farlighet samt hantering av farligt avfall och källsortering. (**Miljömål 4.2**)

18 Kemikalier och lantbruk

Länsstyrelsen ska och aktörer inom jordbruksnäringen bör ge rådgivning till lantbrukare om möjligheter att minska användningen av kemikalier genom t.ex. övergång till ekologisk odling, växtanpassad bekämpning, förbättring av påfyllnadsplatser och allmän kemikaliehantering. (**Miljömål 4.2**)

19 Kemikaliekartläggning industrin

Länsstyrelsen ska i samverkan med kommunerna arbeta med kemikaliekartläggning och utbyte av särskilt farliga kemikalier inom industrin. (**Miljömål 4.1, 4.2**)

Arbetet inriktas på att regelbundet följa upp det påbörjade Kemikalieprojektet.

Åtgärd	Kommentar
20 Resursoptimalt lantbruk Länsstyrelsen ska tillsammans med andra aktörer sprida information och bedriva utbildning om hur lantbruk drivs så resursoptimalt som möjligt. (**Miljökvalitetsmål 1, 4, 7**)	Åtgärden innebär bland annat information om ny och bättre teknik i syfte att minska miljöbelastningen. Till exempel kan nämnas bästa möjliga spridningsteknik vid spridning av gödsel och bekämpningsmedel.
21 Miljöledningssystem Företagen bör införa miljöledningssystem som innefattar kemikaliesäkerhet, framtagande av miljövarudeklarationer samt initiativ till miljömärkning av varor. (**Flertalet miljökvalitetsmål**)	
22 Deponier Länsstyrelsen ska 2008 ha inventerat samtliga områden som idag, eller inom en nära framtid, hotar betydelsefulla vattentäkter och värdefulla naturområden. Kommunerna bör år 2009 ha inventerat nedlagda kommunala deponier. Deponiägare bör år 2010 ha inventerat behovet av åtgärder för att förhindra spridning av föroreningar från deponier som avslutades före den 1 juli 2001. (**Miljömål 4.3**)	
23 Utsläpp till vatten Massaindustrin bör utveckla sin teknik så att utsläppen till vatten understiger 0,03 kg fosfor respektive 10 kg COD per ton producerad massa. (**Miljökvalitetsmål 4, miljömål 7.1**)	Länsstyrelsen arbetar med denna fråga i samband med prövningsärenden. COD=Chemical Oxygen Demand är ett mått på den mängd syre som förbrukas vid fullständig kemisk nedbrytning av organiska ämnen i avloppsvatten. Ett högt COD-värde innebär att den normala syrehalten i vattenmiljön sjunker.
24 Dioxiner i fisk Länsstyrelsen ska ta fram underlag och åtgärdsprogram för att 2010 kunna påbörja åtgärder för minskning av dioxiner i fet fisk. (**Miljömål 4.4**)	

Åtgärd	Kommentar
25 Bräddning av avloppsvatten Kommunerna bör ha ett systematiskt arbetssätt kring saneringsplaner och inventeringar med syfte att minska flödet av bräddat, obehandlat avloppsvatten. (**Miljömål 7.1**)	Bräddning innebär att orenat spill- och dagvatten släpps ut från ledningsnätet. Bräddning sker främst vid kraftiga regn då ledningsnätet inte hinner ta emot allt vatten.
26 Information enskilda avlopp Kommunerna bör informera och införa styrmedel i syfte att: • minska utsläppen från enskilda avlopp, • få fastighetsägare att använda kretsloppsanpassade avloppslösningar. (**Miljömål 7.3**)	
27 Avloppssamverkan Länsstyrelsen ska och kommunerna bör utveckla sin samverkan i arbetet med de enskilda avloppen i syfte att utbyta erfarenheter vad gäller: • tillsyn, • metoder för inventering, • metoder för åtgärder. (**Miljömål 7.3**)	
28 Anläggande av våtmarker Länsstyrelsen ska arbeta för att anlägga våtmarker i jordbruksområden. (**Miljömål 7.2**)	
29 Torvnäring Torvnäringen bör vidta åtgärder som ytterligare minskar belastningen av näringsämnen och suspenderat material på sjöar och vattendrag. (**Miljömål 7.1, Miljökvalitetsmål 8**)	
30 Skogsbruksåtgärder Skogssektorn bör följa upp effekterna av och förbättra olika skogsbruksåtgärder som kan påverka näringsnivån i vattendrag och sjöar. (**Miljökvalitetsmål 7**)	

31 Återföring av organiskt avfall

Berörda aktörer bör verka för ökad återföring av biologiskt behandlat matavfall och annat organiskt avfall som är av sådan kvalitet att det är lämpligt att efter behandling sprida till åkermark. (**Miljömål 15.5**)

32 Naturgrusanvändning

För att minska naturgrusanvändningen bör beställarna, bland annat Vägverket och kommunerna, huvudsakligen nyttja återvunnet material, morän och berg. Naturgrus ska användas endast när ersättningsmaterial inte kan komma ifråga med hänsyn till användningsområdet. (**Miljömål 15.4**)

33 Miljökrav vid offentlig upphandling

Länsstyrelsen ska, Landstinget och kommunerna bör minst ställa miljökrav i enlighet med EKU-verktyget vid offentlig upphandling. (**Flertalet miljökvalitetsmål**)

Miljöstyrningsrådet har som uppgift att stödja industri, näringsliv och offentlig förvaltning i utveckling av miljöarbetet på ett systematiskt och kostnadseffektivt sätt. EKU är ett verktyg för ekologisk hållbar upphandling. www.miljostyrning.se

34 Ekologiska livsmedel

Landstinget, Länsstyrelsen och kommunerna i samverkan bör genomföra seminarier och andra informationsinsatser för att öka andelen ekologiska livsmedel i den offentliga konsumtionen i länet. (**Miljömål 13.7**)

35 Näringslivsutveckling och miljö

Länsstyrelsen ska, Landstinget, kommunerna och Region Gävleborg bör verka för att näringslivets miljöarbete utvecklas genom att:

- engagera kommunernas näringslivskontor i arbetet med miljödriven tillväxt,
- använda företagsstöd och andra ekonomiska stöd för att stimulera miljödriven tillväxt,
- stimulera miljöteknikföretag och företagsnätverk inom miljöområdet.

(**Flertalet miljökvalitetsmål**)

Hushållning med mark, vatten och bebyggd miljö

Strategin för hushållning av mark, vatten och bebyggd miljö bidrar främst till att uppnå miljökvalitetsmålen *Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, God bebyggd miljö* samt *Ett rikt växt- och djurliv.*

De tre grundläggande beståndsdelarna i strategin är:

- Ett hållbart brukande av mark- och vattenområden samt goda produktionsförhållanden för att långsiktigt värna natur- och kulturvärden i miljön.
- Bevarande och hållbart brukande av särskilt värdefulla miljöer och resurser samt skapande av en rik kultur- och naturmiljö där väsentliga delar av kulturarvet är bevarat, liksom biologisk mångfald.
- Miljöanpassad fysisk planering och samhällsbyggande samt en hållbar regional utveckling för att skapa en bebyggelse- och infrastruktur med nya anläggningar av hög kvalitet, för ett balanserat uttag av naturresurser och för en god hushållning med mark, vatten och bebyggd miljö.

36 Formellt skydd

Länsstyrelsen, kommunerna och Skogsstyrelsen fortsätter arbetet med formellt skydd av olika naturtyper.
(**Miljömål 12.1**)

Skyddet av skogsmark ska göras enligt den regionala strategin för formellt skydd av värdefulla skogar. Kommunerna har ett särskilt ansvar när det gäller att skydda tätortsnära natur. Det kan finnas konflikter mellan hur olika naturtyper prioriteras. Hotbilden får då avgöra vilka naturtyper som prioriteras.
Inom formellt skydd inkluderas förutom skydd av skog även skydd av vatten samt våtmarker.

37 Frivilliga avsättningar

Berörda aktörer samordnar det formella skyddet med de frivilliga avsättningarna, i första hand på bolagsmark, så att dessa tillsammans gör största möjliga naturvårdsnytta i enlighet med länets skogsskyddsstrategi.
(**Miljömål 12.1**)

Berörda aktörer är Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, kommunerna, skogsbolagen och markägarna.

38 Öka tillgängligheten till skyddad natur

Länsstyrelserna ska och kommunerna bör verka för att naturreservat och nationalparker görs tillgängliga och kända hos den naturintresserade allmänheten. Omfattningen av denna verksamhet anpassas till områdenas läge och biologiska värden. (**Miljökvalitetsmål 16**)

39 Rådgivning till markägare

Skogsstyrelsen ska erbjuda rådgivning, information och utbildning kring värdet av död ved, äldre skog och lövskog till markägare samt andra verksamma inom skogsbruket. (**Miljömål 12.2**)

40 Information kulturmiljöfrågor i skogsbruket

Skogsstyrelsen förbättrar informationen kring kultur- och fornlämningar till skogsbruket, markägare och entreprenörer. (**Miljömål 12.3**)

Informationen bör finnas både i form av lättillgängliga databaser med forn- och kulturlämningsskikt såväl som informationsblad, broschyrer och böcker.

41 Skog och Historia

Skogsstyrelsen genomför i samverkan med Gävleborgs länsmuseum, Länsstyrelsen och arbetsförmedlingen projektet Skog och Historia där kulturvärden i länet kartläggs. (**Miljömål 12.3**)

Det är angeläget att alla parter arbetar för att projektet ska fortsätta i huvuddelen av länets kommuner.

42 Fäbodbrukare

Länsstyrelsen ska utveckla nätverksträffarna för fäbodbrukare. (**Miljömål 13.5**)

43 Rådgivning för ett rikt odlingslandskap

Länsstyrelsen ska inom ramen för landsbygdsprogrammet arbeta med:

- betesmarkernas restaurering och skötsel med avseende på kulturhistoriska och biologiska värden,
- natur- och kulturhistoriska värden för åkermark,
- ekologisk produktion

(**Miljömål 13.2,13.4,13.6**)

44 Resurscentrum småskalig livsmedelsförädling

Länsstyrelsen ska i samverkan med regionala intresseorganisationer arbeta för inrättande av ett resurscentrum för småskalig livsmedelsförädling. (**Miljökvalitetsmål 13**)

45 Åtgärdsprogram för hotade arter

Länsstyrelsen ska i samråd med Skogsstyrelsen, kommunerna och markägare utforma åtgärdsprogram för de hotade arter som bedöms ha behov av riktade åtgärder samt sprida information kring aktuella arter. (**Flertalet miljökvalitetsmål**)

46 Regionalt viktiga arter

Länsstyrelsen ska ta fram en lista över regionalt viktiga arter. Utifrån denna lista specificeras mål och åtgärder för respektive art. Listan ska uppdateras och utvärderas kontinuerligt med högst två års mellanrum. Länsstyrelsen ska, och respektive sektor bör, ta ansvar för de naturtyper och arter som berörs av respektive sektors verksamhet. Genom samverkan ska lämpliga åtgärder och ansvariga tas fram utifrån listan över regionalt viktiga arter. (**Miljömål 16.1, 16.2, 16.3**)

Listan över regionalt viktiga arter har utarbetats efter följande övergripande kriterier:

- Relevant art för naturtypen
- Relevant art för länet
- Genetiskt värdefulla bestånd (randområden)
- Genetiskt särpräglade bestånd (isolerad population)
- Arten ska vara uppföljningsbar
- Pedagogiskt viktiga arter
- Indikatorarterna för olika biotoper
- Arten ska reagera snabbt på förändringar

Samverkan sker med: Skogsstyrelsen, kommunerna, Vägverket, Banverket, ArtDatabanken, Högskolan i Gävle, ideella naturvårdsföreningar, markägare m.fl. samt verksamhetsutövare inom berörda sektorer (exempelvis skogs- och jordbruk, fiske, jakt, vind- och vattenkraft, gruv- och täktverksamhet).

Åtgärd	Kommentar
47 Skötselområden Länsstyrelsen ska, kontinuerligt med början 2007, fastställa skötselområden utifrån den kunskap om behov som arbetet med regionalt viktiga arter ger. (**Miljömål 16.3**)	Skötselkrävande arter och viktiga livsmiljöer behöver identifieras och prioriteras för att bevara den biologiska mångfalden. Skötseln ska förankras och avtalas med berörda aktörer, se kommentar under åtgärd 46.
48 Verksamheter i våtmarker Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen ska ha en restriktiv bedömning av verksamheter som kan påverka våtmarker negativt. (**Miljökvalitetsmål 11**)	
49 Skyddszoner Skogs- och jordbruksnäringen bör skapa skyddszoner till sjöar och vattendrag i känsliga områden. (**Miljökvalitetsmål 7**)	Arbetet med att skapa skyddszoner mot vatten i skogslandskapet måste fortsätta löpande. Detta konkurrerar med övrig hänsyn till naturvärden som skogsbruket ska ta vid en avverkning.
50 Inventering sötvatten Länsstyrelsen ska inventera biologiskt viktiga sjöar, vattendrag och mindre vatten. (**Miljömål 8.2, 8.4**)	
51 Inventering kustområden Länsstyrelsen ska inventera biologiskt viktiga kustområden. Länsstyrelsen ska också ta fram program för övervakning samt en strategi för bevarande av dessa områden. (**Miljömål 10.1**)	
52 Inventering kustmynnande vattendrag Länsstyrelsen ska genomföra en inventering av kustmynnande vattendrag som kan utgöra viktiga reproduktionsområden för fisk. (**Miljömål 10.3**)	

53 Uttag av fisk i havsområden

Länsstyrelsen och fiskenäringen bör arbeta för att uttaget av fisk i länets havsområde (inklusive bifångster av ungfisk) inte överstiger återväxten. Därmed kan fiskbestånden fortleva och, om så är nödvändigt, återhämta sig. (**Miljökvalitetsmål 10**)

54 Större vandringshinder

Länsstyrelsen ska, berörda kommuner och fiskevårdsområdesföreningar bör inventera större vandringshinder såsom kraftverk och dammanläggningar. De objekt som är viktigast att åtgärda bör identifieras och prioriteras. Verksamhetsutövarna/verksamhetsägarna och myndigheter bör i samverkan hinna påbörja arbetet med att åtgärda dessa vandringshinder senast år 2010. (**Miljökvalitetsmål 8, miljömål 10.3**)

55 Mindre vandringshinder

Berörda aktörer bör i samråd verka för att felaktigt anlagda vägtrummor och andra mindre vandringshinder såsom små dammar åtgärdas för att möjliggöra fri vandring för fisk och andra vattenlevande organismer. Detta gäller även vid anläggande av nya vägtrummor. (**Miljökvalitetsmål 8, miljömål 10.3**)

Många aktörer är involverade i arbetet med vandringshinder. Skogsstyrelsen, Länsstyrelsen, Vägverket, berörda kommuner, kraftbolag, fiskevårdsområdesföreningar, väghållare, entreprenörer och enskilda måste samverka för att nå resultat.

56 Reglering av vattendrag

Länsstyrelsen, berörda kommuner och fiskevårdsområdesföreningar bör i samråd med verksamhetsägarna/verksamhetsutövarna till anläggningar (kraftverk och regleringsdammar) arbeta för att dessa anläggningar får en mer utjämnad och miljöanpassad reglering. (**Miljömål 8.6**)

Onaturliga låg- och högvattenflöden ska undvikas och ett minimiflöde garanteras.

57 Dricksvattenförsörjning

Kommunerna bör genomföra och redovisa resultat av vatteninventeringar med avseende på tätorternas och glesbygdens vattenbehov, tillgång på lämpliga vattenresurser och brister i vattenförsörjningen. (**Miljömål 9.1**)

58 Attraktiva livsmiljöer

Länsstyrelsen ska tillsammans med kommunerna, museerna, näringslivet och andra berörda arbeta för ökad delaktighet och en ökad kunskap hos samhället i stort om hur attraktiva livsmiljöer med höga natur- eller kulturvärden kan tas tillvara och brukas. (**Flertalet miljökvalitetsmål**)

Arbetet kan ske genom information, kurser, rådgivning och seminarier. Bland annat kan det röra sig om landskapets kulturhistoriska värden samt hur skötsel av dessa genomförs.

59 Förvaltning av kulturmiljön

Länsstyrelsen ska genom sitt regionala kulturmiljöprogram verka för projekt som på ett informellt sätt arbetar med en god förvaltning. Kulturmiljön ska där ses ur ett helhetsperspektiv som omfattar sociala, ekonomiska, näringslivsmässiga och miljömässiga aspekter. (**Flertalet miljökvalitetsmål**)

60 Riksintressen kulturmiljö

Länsstyrelsen och kommunerna bör revidera och ta fram ett handlingsprogram för hur riksintressena för kulturmiljö ska tas till vara, utvecklas och skyddas. (**Flertalet miljökvalitetsmål**)

61 Kulturmiljöbidrag

Länsstyrelsen ska årligen bevilja kulturmiljöbidrag till upprustning och bevarande av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse i odlingslandskapet. (**Miljömål 13.3, 15.2**)

Länsstyrelsen ska underlätta fäbodbete genom bidrag till bl.a. rovdjursstängsel och restaurering av mark och byggnader.

Åtgärd

Kommentar

62 Kommunala översiktsplaner

Kommunerna bör i översiktsplanerna:

- ta ställning till hur kulturhistoriska och estetiska värden ska bevaras och utvecklas,
- ta ställning till hur ett mer miljöanpassat transportsystem ska utvecklas,
- ta ställning till hur strukturer för grön- och vattenområden ska bevaras och utvecklas,
- ta särskild hänsyn vid trafikplanering av trafikbullerstörda miljöer,
- arbeta in energiförsörjning och energianvändning,
- kartlägga områden med översvämnings- och rasrisk,
- ta ställning till hur VA-tekniska lösningar ska anpassas till klimatförändringarna,
- ta hänsyn till områden som klassas som förorenad mark.

(**Miljömål 15.1**)

Kommunerna bör ta fram underlag som pekar ut kulturmiljöer och definierar kulturvärden. Kulturmiljön ska ses som en resurs i översiktsplanen och det ska framgå hur dessa miljöer ska tas till vara och utvecklas.
Det är viktigt att kommunerna i sin översiktsplanering har ett regionalt perspektiv och tar med mellankommunala aspekter på ett bra sätt.

Länsstyrelsen ska i samarbete med kommunerna verka för en bra hantering av bullerfrågan i fysisk planering, exempelvis genom utbildningsdagar eller seminarier under 2008.

Se även åtgärd 8.

63 Radon

Länsstyrelsen ska och kommunerna bör sammanställa underlag för och informera om radon i inomhusluft. (**Miljömål 15.7**)

Länsstyrelsen ska under 2008 göra en övergripande sammanställning av radonsituationen i länet. Kommunerna bör kartlägga de byggnader som har förhöjda radonvärden.

64 Trafikbullerstörda bostäder

Kommunerna, Banverket och Vägverket bör genomföra en inventering av trafikbullerstörda bostäder. Kommunerna, Banverket, Vägverket och fastighetsägare bör genomföra fastighets- och trafikåtgärder för att minska bullerstörningar. (**Miljömål 15.3**)

Arbetet bör även omfatta andra känsliga miljöer till exempel skolor och vårdlokaler.

Begrepp

Nationella miljökvalitetsmål

Riksdagen har antagit mål för miljökvaliteten inom 16 områden. Målen beskriver den kvalitet och det tillstånd för Sveriges miljö, natur- och kulturresurser som är ekologiskt hållbara på lång sikt. Miljökvalitetsmålen syftar till att:

- främja människors hälsa
- värna den biologiska mångfalden och naturmiljön
- ta till vara kulturmiljön och de kulturhistoriska värdena
- bevara ekosystemens långsiktiga produktionsförmåga
- trygga en god hushållning med naturresurserna.

Nationella delmål

72 nationella delmål är antagna av riksdagen för att konkretisera miljöarbetet på vägen mot miljökvalitetsmålen. Delmålen anger inriktning och tidsperspektiv. Några utgör en del av hela miljökvalitetsmålet, andra utgör ett steg på vägen. Nya delmål kommer att behöva utvecklas efter hand.

Regionala miljömål

Länsstyrelserna har ansvar för att regionalt anpassa, precisera och konkretisera alla miljökvalitetsmål utom Levande skogar. Det målet har Skogsstyrelsen ansvar för. Länsstyrelsen har en övergripande och samordnande roll i miljömålsarbetet som regional miljömyndighet.

Lokala mål

Kommunerna har lokalt det samlade ansvaret för att åstadkomma en god livsmiljö och har enligt riksdagens uttalande ett övergripande ansvar för lokala anpassningar av de nationella miljö- och folkhälsomålen. I Gävleborgs län har flera kommuner antagit lokala miljömål eller arbetar med att ta fram lokala miljömål. Formerna för arbetet varierar.

Miljömålsuppföljning

Regeringen har upprättat ett Miljömålsråd som ansvarar för uppföljningen av miljökvalitetsmålen. Länsstyrelserna och Skogsstyrelsen har ansvar för att följa upp, rapportera och informera om det regionala miljömålsarbetet. Länsstyrelsernas arbete samordnas i det s.k. RUS-projektet.

Åtgärdsstrategier

Ett fåtal aktiviteter – transporter, energianvändning, flöden av material, kemikalier och varor med mera – orsakar flera av dagens miljöproblem. Därför kan vissa åtgärder leda till att mer än ett miljömål nås. Som en följd av detta har riksdagen fastställt att arbetet med miljökvalitetsmålen ska koncentreras i tre strategier.

Kontaktpersoner

Gunilla Jonsson och Carina Lif, miljömålssamordnare, miljomal@x.lst.se

Länkar

www.x.lst.se

Länsstyrelsen Gävleborgs hemsida. Här finner du aktuella dokument med mera.

www.miljomal.nu

Miljömålsportalen är Miljömålsrådets webbplats som ger alla intresserade information om Sveriges 16 miljökvalitetsmål och arbetet för att nå dem.

www.skl.se

Sveriges kommuners och landstings hemsida. Här finns information om bland annat kommunernas miljömålsarbete.

Länsstyrelsens rapporter 2007:

2007:1 Fiskyngel och undervattensvegetation i Långvind och Harkskärsfjärden 2006
2007:2 Se mig! Om ungdomsarbetslöshet i Gävleborg
2007:3 Naturminnen i Gävleborgs län – Resultat av besiktning 2005
2007:4 Inventering av bibaggar, Apulus bimaculatus, i Gävleborgs län 2006
2007:5 Undersökningar av harr och öring i ån Enan, Ljusdals kommun. Aktivitetsrapport 2006
2007:6 Uppföljning av myrar Gävleborgs län 2006
2007:7 Natur- och kulturmiljö för alla – Rapport från en konferens om integration och folkhälsa.
2007:8 Bostadsmarknaden i Gävleborgs län 2007
2007:9 Socialt synsätt i samhällsplaneringen – Här kan alla leva hela livet.
2007:10 Ej verkställda domar och beslut enligt SoL och LSS i Gävleborg
2007:11 Lex Sarah anmälningar i Gävleborgs län 2006
2007:12 Häst i hållbar utveckling
2007:13 Inventering av träsksammetslöpare i Gävleborgs län 2006
2007:14 Snäckor i rikkärr i Gävleborgs län
2007:15 Konsumtion av färsk fisk – marknadsundersökning 2007
2007:16 Tillsyn av öppenvården i Gävleborgs län 2006 – Kartläggning av öppenvårdsverksamheten.
2007:17 Regionala miljömål med åtgärdsprogram för Gävleborgs län

Rapporterna kan beställas från:
Länsstyrelsen Gävleborg, 801 70 Gävle

Utgiven av Länsstyrelsen Gävleborg
ISSN 0284:5954
Rapportnummer 2007:17

Layout: DietmarDesign
Foto: Tord Carlsson, sid 16 Dietmar Kämmerling, omslag Tomas Ärlemo
Illustrationer: Tobias Flygar
Tryck: Intellecta Strålins
Upplaga: 2000 ex. Omslag Multiart silk, 200 g.
Inlaga Storafine 130 g.

Länsstyrelsen
Gävleborg

Besöksadress: Borgmästarplan, 801 70 Gävle. **Telefon:** 026-17 10 00
Webbsida: www.x.lst.se